

Päikesejaamade kasumlikkuse hindamise rakenduskava

Euroopa Komisjoni (EK) grupierandi määruse nr 651/2014 (edaspidi GBER) artikli 43 lõike 5 kohaselt ei tohi abi energiaühiku kohta ületada kõnealuselt taastuvallikast toodetud energia tasandatud kulude (LCOE – *Levelized Cost of Energy*) ja sama energialiigi turuhinna vahet.

Sellest tulenevalt peab Elering AS kui riigiabi andja hindama toetuse suuruse vastavust regulatsioonile. Elektriturseaduse (edaspidi ELTS) § 59 lg 2 p 1, lg 2⁵ ja § 108 lg 1 kohaselt järgib taastuvenergia tegevustoetus skeemi, mille kohaselt makstakse iga MWh kohta 12 aastase perioodi vältel tootjale toetust suuruses 53.7 €.

ELTS § 59 lg 2⁶ kohaselt on eelnevalt nimetatud toetuse puhul tegemist riigiabiga GBER määruse artikli 43 tähenduses ning selle andmisel järgitakse samas määruuses sätestatud. GBER määrus sätestab tootjale antava abi ülempiiri. Taastuvast energiaallikast toodetud energia toetus energiaühiku kohta ei tohi ületada tasandatud kulude, mille hulka on arvestatud ka mõistlik kasum (maksimaalne tasuvusmäär, ing. k *maximum rate of return*), ja turuhinna vahet. Tasuvusmäär ülempiir on sätestatud GBER määruse artikli 43 lõikes 6. Lähtuvalt GBER määruse artiklist 43, tuleb abi andmisel veenduda, et antav abi oleks kooskõlas määruuses sätestatuga. Selle hindamiseks kasutatakse metodikale lisatud finantsmudelit.

Asjassepuutuva abi korral on tegemist abikava alusel antava abiga, „ad hoc“ abi asemel, seega on tasandatud kulude arvestamisel võimalik aluseks võtta tavapärase taastuvelektri tootjate kulud¹, kuid selline kohustus puudub. Abi andjal on õigus lähtuda ka konkreetse abi saaja asjassepuutuvatest tasandatud kuludest.

Kui toodetud energia tasandatud kulusid saab abi saaja oma tegevusega mõjutada, siis elektrienergia hind kujuneb turul ning osapooltel on keeruline prognoosida elektrienergia hinnakujunemist 12 aasta jooksul. Eelnev on risk abi saajale, kuna abi taotlemise ajal ei ole võimalik lõplikult veenduda, kas abi saajale makstav toetus vastab kogu toetusperioodi jooksul GBER määruse artikli 43 lõikele 5 ning kas toetusperioodi kestel võib tekkida olukord, kus abi saajal ei ole õigust ELTS'is sätestatud ulatuses abi enam saada ja/või võib kaasneda kohustus saada abi tagasi maksta koos intressiga.

Päikeseenergia tootjad on teostatud grupianalüüsi alusel jagatud nelja gruppi.

Gruppidesse jagunemine lähtub sarnastest kapitali-, opereerimiskuludest ja projekti eesmärgist, mis omakorda tuleneb sarnasest äri- ja opereerimismudelist:

- I. Eraisikutest tarbijate tootmiseseadmed
- II. Ärihoonete või korteriühistute katustele paigaldatud tootmiseseadmed
- III. Ärihoonete kõrvale paigaldatud tootmiseseadmed
- IV. Tootmiseseadmed, millel puudub seos otsese tarbijaga

¹ European Commission. General Block Exemption Regulation (GBER). Frequently Asked Questions, p 195.

Gruppidel tuvastati sektoripõhise grupianalüüsi tulemusel järgnevad tasandatud kulude piirmäärad (LCOE, sisaldab diskonteeritud kulusid, mida on korrigeeritud maksimaalse tasuvusmääraga):

Grupp	LCOE koos maksimaalse tasuvusmääraga (eur/MWh)	Algne investeeringu maksumus (eur/kW)
Grupp 1	159,40	1 276
Grupp 2	113,13	897
Grupp 3	112,17	889
Grupp 4	108,22	856

Gruppide kulutaseme määramisel on kasutatud sektoripõhist tasandatud kulude piirmäära arvestust. Gruppide 1-3 puhul võib eeldada kõikidel projektidel suhteliselt standardset investeerimiskulu, grupi 4 puhul võivad projektide lõikes kulud rohkem erineda.

Võib esineda olukordi, kus tootja on maksnud päikesepargi eest üle turuhinna või teinud kulutusi, mis pole turuhinnale vastavad. Nimetatud olukorra esinemisel on riigiabi taotleja soovi korral võimalik teostada individuaalhindamist päikeseenergia tootmiseseadme CapEx ehk investeerimiskulude väljaselgitamiseks.

Tootmiseseadme omanikul on õigus taotleda sektoripõhisest piirmäärast kõrgemat kasumlikkuse piirmäära rakendamist. Vastavad taotlused koos MS Excelis täidetud kalkulatsiooni ja investeeringu kulusid tõendavate kuludokumentidega tuleb saata riigiabi andja postkasti solar@elering.ee hiljemalt 31.12.2023. Kuludokumentina arvestatakse ainult algse investeeringu maksumust tõendavaid dokumente.

Individuaalse hindamise tulemusel tuvastatakse projekti investeerimiskulu ja sellest tulenev tasandatud kulude piirmäär. Piirmäär võib olla sektoripõhisest piirmäärast nii suurem kui madalam. Kui tootja taotleb individuaalset hindamist, siis kohaldatakse konkreetsele tootjale individuaalse hindamise tulemusel tuvastatud tasandatud kulude piirmäära, sõltumata asjaolust, kas individuaalne piirmäär osutub sektoripõhisest piirmäärast väiksemaks või suuremaks.

Projektidele lubatud maksimaalse tasandatud kulude piirmäära tagamine

Tootjatele on elektrituruseaduse alusel lubatud maksta toetust 12 aasta jooksul määras 53,7 €/MWh kohta. Tootjatele makstav toetus koos turuhinnaga ei tohi ületada sektoripõhist või individuaalset kasumlikkuse määra.

Tagamaks kasumlikkuse määra mitteületamist, monitorib Elering, kui riigiabi andja, tulenevalt meetodikast ja grupianalüüsist projektide kasumlikkust ja tuvastab kuupäeva, mil tulenevalt rahavoogudest ületatakse kasumlikkuse piirmäär. Kasumlikkuse piirmäära ületamisel lõpetatakse vastavatele projektidele toetuse maksmine.

Kasumlikkuse piirmäära jooksva monitooringu tulemused kajastatakse Eleringi veebilehel Excel formaadis hindamismudelid.

Projekte monitooritakse tulenevalt projekti rahavoogudest 12 aastase toetusperioodi kestel. Projekti rahavoogudeks arvestatakse makstavad toetused ja turule või tarbijatele müüdiv elektrienergia. Kui peale toetuse lõpetamist toimub turuhindade oluline langus, siis vastav langus võetakse arvesse kasumlikkuse täitumise kuupäeva arvestusel.

Projektide kasumlikkuse kontroll turuhinna vastu:

Kuna tegelik turuhind tootmise alustamise hetkel pole teada ja on raskesti prognoositav, siis tuleb vastavaid hindasid uuendada jooksvalt.

Projektide poolt teenitud tulukuse hindamine toimub tegelike elektribörsi päev-ette kuuhindade alusel ja Elering hakkab tulukuse prognoosi uuendama igakuiselt. Börsihinnad korrutatakse läbi valimi vastava kalendrikuu toodangu osakaaluga aasta toodangust.

Valimiks loetakse kõiki vastava toetuskava alusel toetust saavaid päikeseparke. Kuna päikeseparkidel oli kohustus toota alates 01.01.2021, siis võetakse kõikidel parkidel kasumlikkuse arvestusel aluseks börsihinnad alates sellest kuupäevast.

Kasumlikkuse piirmäära kontrollarvestust rakendatakse eeldusel, et tootmiseseade müüb elektrienergiat võrku või tarbijale börsihinnaga. Kui tootja tõendab, et müüb elektrienergiat tarbijale pikaajalise fikseeritud lepingu alusel hinnaga, mis koos toetusega ei ületa lubatud kasumlikkuse piirmäära, siis loetakse, et tootja vastava tootmiseseadmega kasumlikkuse piirmäärasid ei ületa ja tal on õigus toetust saada kuni toetusperioodi lõppemiseni. Vastavatel tootjatel tuleb esitada vastavad tõendid riigiabi andja postkasti solar@elering.ee hiljemalt 31.12.2023.